

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-04/08/JR

Warszawa, dn. 31 grudnia 2010 r.

DECYZJA CZĘŚCIOWA nr RWA- 30 /2010

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) i art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się, że działanie Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, polegające na stosowaniu we wzorcu umownym zatytułowanym *Uchwała Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* postanowienia o treści:

„Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów”

stanowi **praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 286 z późn. zm.), co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 25 lutego 2008 r.**

II. Na podstawie art. 105 § 1 w zw. z art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.) w zw. z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

umarza się jako bezprzedmiotowe postępowanie w sprawie działań Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie polegających na stosowaniu we wzorcu umownym zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia* postanowienia o treści:

„Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim”,

co mogło stanowić praktykę polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), tj. praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Wyższej Szkole Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Wyższą Szkołę Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie **karę pieniężną w wysokości 4 718 zł** (słownie: cztery tysiące siedemset osiemnaście złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszeń określonych w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Niniejsze postępowanie zostało wszczęte w związku ze skargą konsumencką na działania Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie (dalej również: WSP TWP lub Uczelnia), otrzymaną przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegaturę w Warszawie (dalej: Prezes UOKiK). Do skargi dołączona została *Uchwała Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*.

Po przeprowadzeniu analizy treści wskazanej powyżej *Uchwały* Prezes UOKiK stwierdził, iż w jej § 8 ust. 3 zamieszczone zostało postanowienie, które mogło być tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 286 z późn. zm.; dalej również: k.p.c.). Wyniki kontroli treści wzorca umownego dały zatem podstawę do sformułowania zarzutu stosowania przez Uczelnię praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.).

Mając na uwadze powyższe ustalenia Prezes UOKiK postanowieniem z dnia 11 lutego 2008 r. wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie w § 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* postanowienia o treści: „Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów”, co może stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadamiając WSP TWP o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK pismem z dnia 11 lutego 2008 r. wezwał jednocześnie Uczelnię do przedstawienia aktualnie stosowanego wzorca umowy o warunkach odpłatności za studia oraz przekazania dokumentów niezbędnych dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania, a także poinformował o prawie ustosunkowania się do zarzutów postawionych w postanowieniu o wszczęciu postępowania.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Uczelnia pismem z dnia 27 lutego 2008 r. podniosła, iż równoległe z zakwestionowaną przez Prezesa UOKiK *Uchwałą Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* stosuje wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia*, w którym możliwość zwrotu wniesionych przez konsumenta opłat w przypadku skreślenia go z listy studentów – odmiennie niż w ww. *Uchwale* – została przewidziana.

Uczelnia wyjaśniła również, iż zakwestionowanie przez Prezesa UOKiK postanowienie *Uchwały* zostało zmienione – poprzez jego uzgodnienie z wykorzystywanym przy zawieraniu umów ze studentami wzorcem *Umowy o warunkach odpłatności za studia* – w drodze *Uchwały Nr 7/2008 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 25 lutego 2008 r. zmieniającej uchwałę sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*. W związku z tym, w ocenie Uczelni, zarzucana jej praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uległa zaniechaniu.

Do pisma z dnia 27 lutego 2008 r. Szkoła dołączyła *Zarządzenie Nr 10/2007 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem, wraz z załącznikiem w postaci wzorca Umowy o warunkach odpłatności za studia*. Wyniki kontroli treści tego wzorca dały podstawę do sformułowania zarzutów stosowania przez Uczelnię kolejnych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wobec powyższego Prezes UOKiK w dniu 24 kwietnia 2008 r. wydał postanowienie w przedmiocie rozszerzenia niniejszego postępowania, postanawiając, iż odtąd prowadzone jest ono również w sprawie podejrzenia stosowania przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną TWP w Warszawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

1. stosowaniu wzorca umownego *Umowa o warunkach odpłatności za studia*, który wbrew dyspozycji art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) nie określa warunków odpłatności za studia w zakresie opłat, pobieranych na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, za powtarzanie zajęć, semestru lub roku z powodu niezadowolających wyników w nauce, za zajęcia nieobjęte planem studiów, kursy kształcące oraz opłat, pobieranych na podstawie § 20 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1364), za wydanie legitymacji studenckiej i jej duplikatu, indeksu i jego duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy, dokumentu stwierdzającego ukończenie studiów podyplomowych i jego duplikatu, co może stanowić praktykę, określoną w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
2. stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie w § 4 ust. 4 *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienia, zgodnie z którym „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim”, co może stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
3. stosowaniu postanowienia wzorca umowy wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., poprzez zawarcie w § 4 ust. 6 *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienia, zgodnie z którym „Opłaty 1) wynikające z: a) zaliczeń poprawkowych

i egzaminów poprawkowych, b) różnic programowych, c) ponownego przyjęcia na studia z powodu skreślenia z listy studentów, d) warunkowego przyjęcia na kolejny rok studiów, e) wydawania duplikatów dokumentów, wraz z terminem płatności, ogłaszane są corocznie do 20 października zarządzeniem Rektora i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej Uczelni, 2) oferty edukacyjnej, w której uczestnictwo nie jest obowiązkowe: a) dodatkowe egzaminy specjalistyczne, b) dodatkowe kursy, c) inne formy kształcenia, wraz z terminem płatności ogłaszane są nie później niż na 14 dni przed planowanym terminem płatności i podawane do ogólnej wiadomości na stronie internetowej”, co może stanowić praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Pismem z dnia 24 kwietnia 2008 r. Prezes UOKiK zawiadomił Uczelnię o rozszerzeniu postępowania prowadzonego przeciwko niej pod zarzutem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, informując jednocześnie o prawie ustosunkowania się do zarzutów postawionych w postanowieniu o wszczęciu postępowania.

Pismem z dnia 12 maja 2008 r. Uczelnia ustosunkowała się do zarzutów zawartych w postanowieniu o rozszerzeniu postępowania, kwestionując zasadność stanowiska zajętego przez Prezesa UOKiK w przedmiocie bezprawności podejmowanych przez nią działań.

W toku niniejszego postępowania – na żądanie Prezesa UOKiK – Uczelnia przekazywała dodatkowe informacje i dokumenty, a także udzielała stosownych wyjaśnień.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w trakcie niniejszego postępowania wskazuje, iż niniejsza sprawa została dostatecznie wyjaśniona w zakresie zarzutów dotyczących stosowania następujących postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

1. „Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów” (§ 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*) oraz
2. „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim” (§ 4 ust. 4 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*).

Jednocześnie samodzielny charakter tychże zarzutów powoduje, iż mogą one stanowić przedmiot odrębnego rozstrzygnięcia. Z uwagi na to zasadnym jest wydanie przez Prezesa UOKiK decyzji częściowej w rozumieniu art. 104 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.; dalej: k.p.a.).

W związku z powyższym pismem z dnia 13 grudnia 2010 r. Prezes UOKiK zawiadomił Uczelnię – zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 § 1 k.p.a. – o zamknięciu postępowania dowodowego w zakresie części zarzutów stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, tj. zarzutu postawionego postanowieniem z dnia 11 lutego 2008 r. o wszczęciu w niniejszej sprawie postępowania przeciwko WSP TWP oraz zarzutu, o którym mowa

w pkt. 2 postanowienia z dnia 24 kwietnia 2008 r. w przedmiocie rozszerzenia postępowania, a także o możliwości zapoznania się z zebrany w sprawie materiałem dowodowym oraz wypowiedzenia się co do niego w wyznaczonym terminie.

Strona nie skorzystała z prawa do zapoznania się z aktami postępowania oraz wypowiedzenia się co do zebranych materiałów i dowodów.

**Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ustalił, co następuje:**

Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie:

Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie jest niepubliczną szkołą wyższą, wpisaną do rejestru uczelni niepublicznych i związków uczelni niepublicznych prowadzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Uczelnia prowadzi, na podstawie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i wydanych do niej przepisów wykonawczych oraz statutu zatwierdzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, działalność edukacyjną, której przedmiotem jest świadczenie usług w zakresie kształcenia na poziomie wyższych studiów zawodowych na kierunkach m.in.: pedagogika, politologia i filologia. Kształcenie odbywa się odpłatnie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Przychód osiągnięty przez Uczelnię w 2009 r., ustalony przez Prezesa UOKiK na podstawie zeznania o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty) przez podatnika podatku dochodowego od osób prawnych CIT-8 za rok 2009, wyniósł [...] zł.

Warunki odpłatności za studia w TWP WSP:

Wysokość opłat za studia oraz terminy i formy uiszczania płatności określa każdorazowo Senat Uczelni w drodze uchwały. Od początku roku akademickiego 2007/2008 powyższe kwestie regulowała *Uchwała Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*. Jak ustalił Prezes UOKiK, w § 8 ust. 3 tej uchwały zamieszczone zostało postanowienie o treści: „Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów”.

W toku postępowania Uczelnia dokonała zmian w treści ww. uchwały, mających na celu – jak wyjaśniła Uczelnia w piśmie z dnia 27 lutego 2008 r. – doprowadzenie jej do stanu zgodności z wykorzystywanym przy zawieraniu umów ze studentami wzorcem *Umowy o warunkach odpłatności za studia*. W tym celu *Uchwała Nr 11/2007 z dnia 2 kwietnia 2007 r.* została zmieniona częściowo – tj. w zakresie zakwestionowanego przez Prezesa UOKiK § 8 ust. 3 – w drodze *Uchwały Nr 7/2008 z dnia 25 lutego 2008 r. Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie zmieniającej uchwałę w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*, która weszła w życie w dniu podpisania. Na mocy § 1

powyższej uchwały postanowienie zawarte w § 8 ust. 3 otrzymało brzmienie: „Uczelnia zwraca opłaty wniesione za czas studiów przypadający po złożeniu pisemnej rezygnacji ze studiów. W przypadku skreślenia z listy studentów z winy studenta wniesione opłaty zwracane są za okres przypadający po dacie podjęcia decyzji o skreśleniu”.

W roku akademickim 2009/2010 kwestie związane z odpłatnością za studia określono w *Uchwale Nr 20/2009 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie wysokości: opłaty rekrutacyjnej, czesnego, opłaty z tytułu ukończenia studiów, opłat za zaliczenia i egzaminy poprawkowe i komisyjne, różnice programowe, warunkowe podjęcie studiów w roku następnym oraz za wydanie dokumentów i duplikatów dla studentów przyjętych na studia w roku akademickim 2009-2010 i latach wcześniejszych*. Zasady zwrotu opłat wniesionych przez studenta w przypadku skreślenia go z listy studentów uregulowane zostały w § 4 ust. 6 ww. *Uchwały*, zgodnie z którym „w przypadku skreślenia z listy studentów Uczelnia, na wniosek studenta, zwraca część opłaty wniesionej z góry za okres niekorzystania z zajęć, liczony od początku miesiąca następującego po miesiącu, w którym wydana została decyzja o skreśleniu”.

Postanowienie powyższe w niezmienionym brzmieniu zostało zamieszczone w aktualnie obowiązującej *Uchwale Nr 9/2010 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 29 marca 2010 r. w sprawie wysokości: opłaty rekrutacyjnej, czesnego, opłat za zaliczenia i egzaminy poprawkowe i komisyjne, różnice programowe, warunkowe podjęcie studiów w roku następnym oraz za wydanie dokumentów i duplikatów dla studentów przyjętych na studia w roku akademickim 2010-2011*.

Umowy o warunkach odpłatności zawierane ze studentami przez TWP WSP:

W toku postępowania Prezes UOKiK ustalił, że Uczelnia – stosownie do art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej – zawiera ze studentami umowy określające warunki odpłatności za studia w formie pisemnej. Przy zawieraniu takich umów Uczelnia od początku roku akademickiego 2007/2008 na podstawie *Zarządzenia Nr 10/2007 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem* posługiwała się wzorem umowy zatytułowanym *Umowa o warunkach odpłatności za studia*.

Jak wskazano w § 1 ww. wzorca umownego, przedmiotem umowy było „określenie warunków odpłatności Studenta za studia w Uczelni, zgodnie z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym”. We wzorcu zamieszczone zostały m.in. postanowienia o treści:

1. „Kolejne uchwały Senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim” (§ 4 ust. 4 ww. wzorca);
2. „Każda ze stron może rozwiązać umowę w przypadku: (...) Student: (...) złożenia pisemnej rezygnacji (...)” (§ 8 ust. 1 pkt 2 lit. a wzorca);
3. „Uczelnia zwraca opłaty wniesione za czas studiów przypadający po złożeniu pisemnej rezygnacji. W przypadku skreślenia z listy studentów wniesione opłaty zwracane są od daty decyzji o skreśleniu (...)” (§ 8 ust. 2 wzorca).

W toku postępowania *Zarządzenie Nr 10/2007 z dnia 1 października 2007 r.* zostało uchylone mocą *Zarządzenia Nr 12/2008 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 8 października 2008 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*, które wprowadziło nowy wzór *Umowy o warunkach odpłatności za studia*. Stosownie do § 2 ww. zarządzenia, nowo opracowany wzorzec miał zastosowanie od roku akademickiego 2008/2009 do studentów rozpoczynających naukę na pierwszym roku studiów. W nowym wzorcu *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienie odpowiadające dotychczasowemu § 4 ust. 4 wzorca zostało zamieszczone w § 4 ust. 5, uzyskując treść: „Kolejne uchwały Senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim, oraz wzrost kosztów kształcenia uzasadniony przepisami prawa”. Natomiast postanowienia z § 8 ust. 1 pkt 2 lit. a i ust. 2 dotychczasowego wzorca umowy, tj. postanowienie przyznające studentowi uprawnienie do rozwiązania umowy z uczelnią w dowolnym momencie oraz postanowienie dotyczące zwrotu opłat wniesionych przez studenta w przypadku skreślenia go z listy studentów, zostały przeniesione do nowego wzorca w niezmienionym brzmieniu.

W dniu 1 lipca 2009 r. weszło w życie *Zarządzenie Nr 11/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*, wprowadzające nowy wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia*. Na mocy § 2 ww. zarządzenia, nowo opracowany wzorzec miał zastosowanie od roku akademickiego 2009/2010 do studentów rozpoczynających naukę na pierwszym roku studiów.

Jak ustalił Prezes UOKiK, wzorzec ten nie zawierał postanowienia, które treścią dosłownie odpowiadałoby postanowieniu zawartemu w § 4 ust. 4 wzorca wprowadzonego na mocy *Zarządzenia Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie Nr 10/2007 z dnia 1 października 2007 r.* Niemniej, kwestia zmiany wysokości czesnego uregulowana została w § 4 ust. 7 nowo wprowadzonego wzorca, który stanowił, że: „Podwyższenie opłat, bądź wprowadzenie dodatkowych opłat w kolejnym roku akademickim, może nastąpić w przypadku zmian standardów kształcenia wprowadzonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, powodujących wzrost kosztów prowadzonych zajęć”. Klauzule zawarte w § 4 ust. 8 i 9 nakładały na Uczelnię obowiązek powiadomienia studenta o zmianie wysokości opłat, o których mowa w ust. 7, pisemnie przed rozpoczęciem kolejnego roku akademickiego, jak również powiadomienia o przysługującym w takim przypadku prawie odstąpienia od umowy. Treść postanowień zawartych w § 8 ust. 1 pkt 2 lit. a i ust. 2 nie uległa zmianie.

Powyższy wzorzec został przez Uczelnię zmieniony *Zarządzeniem Nr 22/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2009 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*. Niemniej, wprowadzone zmiany nie objęły postanowień zamieszczonych w § 4 ust. 7-9 oraz § 8 ust. 1 pkt 2 i ust. 2, które zostały inkorporowane do nowo wprowadzonego wzorca w brzmieniu przytoczonym powyżej, zachowując dotychczasową numerację.

Pozostałe ustalenia:

W prowadzonym przez Prezesa UOKiK rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., zamieszczone zostały m.in. postanowienia o treści:

- „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”, uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05) i wpisane do ww. rejestru pod numerem 643;
- „Przerwanie studiów, ich niepodjęcie lub skreślenie z listy studentów z przyczyn leżących po stronie studenta powoduje brak możliwości zwrotu uiszczonego już czesnego”, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 27 lutego 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 105/04) i wpisane do rejestru pod numerem 727;
- „Skreślenie z listy studentów nie rodzi prawa do roszczenia o zwrot którejkolwiek z wcześniej dokonanych opłat”, uznane za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 7 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 45/05) i wpisane do rejestru pod numerem 903.

Ponadto należy wskazać, że w dniu 12 września 2008 r., po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko WSP TWP w Warszawie, decyzją Nr DDK-19/2008 Prezes UOKiK m.in. umorzył jako bezprzedmiotowe postępowanie w zakresie stosowania przez ww. przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu postanowienia wzorca umowy *Umowa o warunkach odpłatności za studia*:

„Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim”,

którego treść była zbieżna z treścią postanowienia umownego wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., przez co mogło to stanowić praktykę, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W uzasadnieniu decyzji Prezes UOKiK wskazał jako podstawę umorzenia postępowania jego bezprzedmiotowość, spowodowaną brakiem wystąpienia przesłanki bezprawności w przedmiotowych działaniach Uczelni.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

I. Interes publicznoprawny

Podstawą zastosowania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie stwierdzenie przez Prezesa UOKiK, iż w wyniku stosowania praktyki naruszającej

zbiorowe interesy konsumentów zagrożony został interes publicznoprawny. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ustawa ta określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Przepis ten przesądza o przynależności niniejszej ustawy do dziedziny prawa publicznego, jak również o wyłączeniu możliwości podejmowania przez Prezesa UOKiK działań w celu ochrony interesów indywidualnych czy grupowych. W toku postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes UOKiK jest zatem rzecznikiem interesu publicznego. Rola ta wynika nie tylko z celu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, lecz również z jednej z naczelných zasad postępowania administracyjnego, tj. zasady uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli, określonej w art. 7 k.p.a. Wobec powyższego, wykazanie wystąpienia zagrożenia interesu publicznoprawnego w danej sprawie stanowi podstawową przesłankę warunkującą możliwość jej rozstrzygnięcia w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W ocenie Prezesa UOKiK, niniejsza sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą studentami Uczelni. Należy przy tym zauważyć, że interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy, naruszenie zbiorowego interesu konsumentów stanowi jednocześnie naruszenie interesu publicznoprawnego. Wobec powyższego uzasadnione było podjęcie przez Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

II. Wydanie decyzji częściowej

Zgodnie z art. 104 k.p.a., który w postępowaniu przed Prezesem UOKiK znajduje zastosowanie na mocy art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ administracji publicznej załatwia sprawę przez wydanie decyzji, chyba że przepisy kodeksu stanowią inaczej (§ 1); decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji (§ 2).

Kodeks postępowania administracyjnego, przewidując we wskazanym powyżej przepisie oraz w art. 138 § 1 pkt 2 możliwość wydania decyzji częściowej, nie określa przesłanek dopuszczalności wydania takiej decyzji. W związku należy przyjąć, że organ może wydać decyzję częściową w przypadku, gdy „sprawa jest podzielna, można z niej wyodrębnić części nadające się do rozstrzygnięcia względnie samodzielnie”¹. Zgodnie z zasadą prawdy materialnej decyzja częściowa może być zatem wydana wówczas, gdy część sprawy została dostatecznie wyjaśniona i jest tego rodzaju, że może być przedmiotem odrębnego rozstrzygnięcia².

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w trakcie niniejszego postępowania wskazuje, iż niniejsza sprawa została dostatecznie wyjaśniona w zakresie zarzutów dotyczących stosowania następujących postanowień wzorców umów wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone:

1. „Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów” (§ 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej*

---

¹ B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 466.

² M. Jaśkowska, A. Wróbel, *Komentarz bieżący do art. 104 k.p.a.* [w:] *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, LEX, 2009, wyd. III.

Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008) oraz

2. „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim” (§ 4 ust. 4 wzorca *Umowy o warunkach odpłatności za studia*).

Ponadto samodzielny charakter powyższych zarzutów wskazuje, iż mogą one stanowić przedmiot odrębnego rozstrzygnięcia. Z uwagi na to, zasadnym jest wydanie przez Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie decyzji częściowej w rozumieniu art. 104 § 2 k.p.a.

III. Przesłanki stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość kontroli przez Prezesa UOKiK działań przedsiębiorców podejmowanych w stosunkach prawnych z konsumentami, wprowadzając mechanizmy ochrony tzw. zbiorowych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w związku z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Materialnoprawną podstawę do oceny działań przedsiębiorcy w powyższym aspekcie stanowi przepis art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z jego ust. 1, zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy (art. 24 ust. 2 ustawy). Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów (art. 24 ust. 3 ustawy). Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców.

Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesy konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił: stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Jak wynika z powyższego, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy przesłanki:

- 1) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy;
- 2) działanie to jest bezprawne;
- 3) działanie to godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad 1) WSP TWP jako przedsiębiorca

Postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, podobnie jak każde inne postępowanie administracyjne, toczy się z udziałem osób mających przymiot strony. Zgodnie z art. 101 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stroną postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jest każdy, wobec kogo zostało wszczęte postępowanie.

W niniejszej sprawie stroną, wobec której zostało wszczęte postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jest Wyższa Szkoła Pedagogiki Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie.

Ustalając zakres podmiotowy stosowania ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy mieć na względzie cel regulacji jej norm, jakim jest przeciwdziałanie, w formach władczych, antykonsumenckim zachowaniom profesjonalnych uczestników rynku, prowadzących działalność gospodarczą. Zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zawarty w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stosuje się zatem jedynie do przedsiębiorców i ich związków.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt 1 tej ustawy, pod pojęciem tym należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej (lit. a), osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu (lit. b), a także związek przedsiębiorców (lit. d).

Pod pojęciem „przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”, o których mowa w art. 4 pkt 1 (*in initio*) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, należy rozumieć przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095, z późn. zm.). Stosownie do jej art. 4 ust. 1 za przedsiębiorcę uważa się osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną niebędącą osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Właściwą dla przedsiębiorcy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2 ww. ustawy).

W świetle poglądów formułowanych w orzecznictwie³ oraz literaturze prawa⁴ nie ulega wątpliwości, iż uczelnia niepubliczna jako podmiot, który odpłatnie i systematycznie prowadzi zajęcia dydaktyczne, świadcząc usługi edukacyjne na rzecz studentów, jest przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Judykatura i przedstawiciele doktryny różnią się natomiast co do tego, czy status przedsiębiorcy należy przypisać uczelni bezpośrednio na podstawie art. 4 pkt 1 (*in initio*) ww. ustawy, czy też w oparciu o jej art. 4 pkt 1 lit. a.

---

³ Zob. w szczególności: uchwała SN z dnia 3 lipca 2003 r. (sygn. akt III CZP 38/03; opubl. w Prokuratura i Prawo 2004, nr 1, poz. 39) oraz wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt III SK 22/04).

⁴ K. Kohoutek [w:] K. Kohoutek, M. Sieradzka, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 105-106.

W ocenie Prezesa UOKiK Uczelnia, świadcząc odpłatnie usługi edukacyjne na rzecz studentów, ma status przedsiębiorcy na gruncie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Dokonując takiej oceny Prezes UOKiK miał na uwadze, iż zawarte w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej pojęcie przedsiębiorcy opiera się na dwóch kryteriach: podmiotowym i funkcjonalnym.

Pierwsze z przywołanych kryteriów, tj. kryterium podmiotowe, odnosi się do określonego ustawowo statusu prawnego, ograniczając zakres pojęcia przedsiębiorcy do trzech kategorii podmiotów: osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Uczelnia ma osobowość prawną, o czym stanowi art. 12 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, nie budzi zatem wątpliwości, iż spełnia kryterium podmiotowe uznania jej za przedsiębiorcę w rozumieniu przywołanej powyżej definicji.

Drugie kryterium pojęcia przedsiębiorcy, tj. jego element funkcjonalny, łączy się z prowadzeniem działalności gospodarczej, do zakresu której zalicza się także działalność zawodową. Dla uznania określonej działalności za działalność gospodarczą konieczne jest łączne spełnienie trzech warunków. Po pierwsze, dana działalność musi być działalnością zarobkową, po drugie, działalnością wykonywaną w sposób zorganizowany oraz, po trzecie, w sposób ciągły.

Odnosząc się do pierwszego ze wskazanych powyżej warunków uznania danej działalności za działalność gospodarczą należy zauważyć, że uczelnie niepubliczne definiowane są powszechnie jako organizacje niedochodowe, aczkolwiek nie wynika to jednoznacznie z przepisów prawa. Zasady gospodarki finansowej uczelni niepublicznych, w tym sposób dysponowania środkami finansowymi, określane są w statutach tych podmiotów, nadawanych przez ich założycieli albo uchwalanych przez organy kolegialne uczelni.

Niewątpliwie uczelnie niepubliczne co do zasady nie są tworzone w celach komercyjnych. Ich działalność nie jest nakierowana bezpośrednio na osiągnięcie zysku, lecz służy realizacji ustawowo określonych zadań, którymi w świetle art. 13 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym są przede wszystkim kształcenie studentów oraz prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych oraz świadczenie usług badawczych. W związku z tym ewentualne nadwyżki finansowe uzyskiwane przez uczelnie niepubliczne powinny być przeznaczane na cele statutowe, takie jak rozwój własnej bazy naukowo-dydaktycznej oraz inwestycje badawcze. Uczelnie niepubliczne działają zatem zgodnie z zasadą maksymalizacji użyteczności, nie zaś maksymalizacji zysku.

Niemniej okoliczność, czy uczelnia niepubliczna z działalności dydaktycznej prowadzonej na rzecz studentów generuje zysk, nie ma przesądzającego znaczenia dla oceny, czy jej działalność w tym zakresie ma charakter działalności gospodarczej. Powyższa teza znajduje potwierdzenie w orzecznictwie i piśmiennictwie.

W doktrynie wypracowanej na gruncie przepisów o działalności gospodarczej rozróżnia się pojęcie zysku od zarobku, wskazując, iż z tym drugim mamy do czynienia w przypadku działalności non profit. Jest to działalność podmiotu, z której zarobek w całości jest przeznaczany na pokrycie kosztów jego funkcjonowania oraz/lub realizację celów statutowych⁵. Zarazem w piśmiennictwie podnosi się, że działanie podejmowane bez zamiaru

---

⁵ W. J. Katner, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz. Orzecznictwo. Piśmiennictwo*, Warszawa 2003, s. 25.

osiągnięcia zysku nie pozbawia automatycznie tej działalności charakteru działalności gospodarczej⁶.

Przychody uzyskiwane przez uczelnię niepubliczną zarówno z prowadzonej działalności dydaktycznej, badawczej, jak i z wyodrębnionej działalności gospodarczej, w większości przypadków mogą służyć jedynie realizacji celów, dla których uczelnia została powołana. Takie ograniczenie możliwości dysponowania przychodem uzyskiwanym przez uczelnię zbliża ją do działalności gospodarczej prowadzonej przez fundacje i stowarzyszenia, w przypadku których ustawa również ogranicza możliwości w zakresie dysponowania dochodem uzyskanym z prowadzonej działalności. Powyższe pozwala przyjąć, iż uczelnia niepubliczna ma charakter instytucji non profit. W stosunkach zewnętrznych wspomniana działalność w zasadzie niczym nie będzie odbiegać od działalności innych podmiotów prowadzących ją w celu osiągnięcia zysku (a nie tylko zarobku). Wspomniane rozróżnienie na pojęcia „zarobku” oraz „zysku” ma zatem znaczenie jedynie w stosunkach wewnętrznych danego podmiotu, jako że przesądza o celach przeznaczenia wypracowanego dochodu.

Również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (dalej: SN) za utrwalone należy uznać stanowisko, zgodnie z którym o gospodarczym charakterze działalności nie decyduje ukierunkowanie na osiąganie zysku⁷. Każda bowiem działalność gospodarcza zmierza do realizacji konkretnego celu i podlega określonym regułom ekonomicznym. Podstawową zasadą, której podporządkowana powinna być wszelka działalność gospodarcza, jest zasada racjonalnego gospodarowania, nazywana w skrócie zasadą gospodarności. Zawsze więc działalność powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku. Prowadzący tę działalność może jedynie zmierzać do pokrywania wydatków związanych z dążeniem do osiągnięcia celu swojej działalności z przychodów z niej osiąganych. Z tego względu za podmiot prowadzący działalność gospodarczą uznano spółdzielnie mieszkaniowe, których podstawowym celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin, a prowadzona przez nie działalność gospodarcza nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁸. Kwestię, czy działalność gospodarcza powinna zawsze być nastawiona na zysk, SN rozważał również w uchwale z dnia 11 maja 2005 r. (sygn. akt III CZP 11/05)⁹, w odniesieniu do działalności prowadzonej przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej. SN uznał, iż chociaż motywem działalności takich zakładów nie jest osiąganie zysku, lecz zaspokajanie potrzeb ludności w dziedzinie zdrowia, niewątpliwie jednak działalność leczniczą zakładów charakteryzuje dążenie do jej racjonalizacji według rachunku ekonomicznego. Jest to zatem – a przynajmniej w założeniu powinna być – działalność prowadzona według zasad racjonalnego gospodarowania, co – jak uznał SN – jest wystarczającym kryterium dla uznania jej za działalność gospodarczą¹⁰. Zbieżne stanowisko

---

⁶ Por.: W. Kubala, *Prawo działalności gospodarczej. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 45; S. Czarnow, *Działalność gospodarcza jednostek samorządu terytorialnego jako element gospodarki komunalnej*, Rejent nr 2-3/2002, s. 48.

⁷ Tak m.in. w uchwale SN z dnia 14 maja 1998 r. (sygn. akt III CZP 12/98; opubl. w OSNC 1998, nr 10, poz. 151), uchwale SN z dnia 26 kwietnia 2002 r. (sygn. akt III CZP 21/02; opubl. w OSNC 1002, nr 12, poz. 149), wyroku SN z 6 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SK 16/07; opubl. w Dz. Urz. UOKiK 2008 nr 2 poz. 21).

⁸ Por. m.in.: uchwała SN z dnia 6 grudnia 1991 r. (sygn. akt III CZP 117/91; opubl. w OSNCP 1992, nr 5, poz. 65) i uchwała SN z dnia 26 kwietnia 2002 r. (sygn. akt III CZP 21/02; opubl. w OSNC 2002, nr 12, poz. 149).

⁹ Opubl. w OSNC 2006/3/48.

¹⁰ Podobnie: R. Trzaskowski, *Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów prawa cywilnego na tle orzecznictwa*, Glosa 2006 nr 2, s. 29.

przyjął Naczelny Sąd Administracyjny (dalej; NSA), uznając, że działalność gospodarcza powinna być prowadzona racjonalnie, ale nie zawsze jej celem jest osiągnięcie zysku¹¹.

Pozwala to stwierdzić, że działalność uczelni publicznych podporządkowana jest zasadzie racjonalnego gospodarowania. Tym samym pierwszą przesłankę niezbędną dla uznania danej działalności za działalność gospodarczą należy uznać za spełnioną.

Uczelnia niepubliczna spełnia także drugi z warunków uznania prowadzonej przez nią działalności za działalność gospodarczą, tj. warunek prowadzenia jej w sposób zorganizowany. W literaturze zorganizowanie działalności utożsamia się z dokonaniem wyboru formy organizacyjno-prawnej. Uczelnia niepubliczna ma osobowość prawną z mocy prawa, a przepisy ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz statut uczelni w sposób szczegółowy określają jej ustrój i sposób funkcjonowania. Działalność uczelni ma zatem bez wątpienia charakter zorganizowany.

Nie ulega również wątpliwości, że działalność uczelni niepublicznej realizuje także trzecią przesłankę konieczną dla zakwalifikowania jej jako działalności gospodarczej, tj. przesłankę ciągłości działania. Przesłankę tę powszechnie rozumie się jako istnienie zamiaru powtarzalności określonych czynności celem osiągnięcia dochodu. Funkcjonowanie uczelni zakłada podejmowanie określonych czynności w ramach ustalonych z góry cykli – lat i semestrów akademickich, co przesądza o zamiarze powtarzalności tych działań i dowodzi istnienia cechy ciągłości działania.

Mając na względzie wskazane powyżej cechy działalności gospodarczej w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej uznać należy, że uczelnia niepubliczna jako podmiot świadczący odpłatne usługi edukacyjne taką działalność prowadzi.

W tym miejscu warto również przywołać uchwałę z dnia 3 lipca 2003 r. (sygn. akt III CZP 38/03), w której SN dokonał oceny działalności uczelni niepublicznej w sferze świadczenia usług edukacyjnych pod kątem wskazanych powyżej warunków uznania danej działalności za działalność gospodarczą. Wprawdzie zawarte w powyższej uchwale rozważania zostały sformułowane w oparciu o nieobowiązujące już przepisy ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.¹²) oraz ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 z późn. zm.¹³), lecz – w ocenie Prezesa UOKiK – zachowują aktualność również pod rządami aktualnie obowiązujących przepisów. W uchwale tej SN sformułował pogląd, iż „odpłatne i systematyczne wykonywanie przez uczelnię niepubliczną zajęć dydaktycznych jest wykonywaniem przez osobę prawną, we własnym imieniu, zawodowo działalności usługowej w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność taka, wykonywana przez uprawnionych pracowników uczelni, charakteryzuje się profesjonalnym charakterem, jest podporządkowana regułom opłacalności i racjonalnego gospodarowania, jest działaniem wykonywanym na własny rachunek uczelni jako odrębnej osoby prawnej, a nie na rachunek jej założyciela, a ponadto charakteryzuje się niewątpliwie powtarzalnością działań i uczestnictwem w obrocie gospodarczym. (...) Wobec powyższego działalność polegająca na świadczeniu przez uczelnię niepubliczną odpłatnych usług edukacyjnych w sposób spełniający wymogi uznania tej działalności za działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2

---

¹¹ Por.: wyrok NSA z 15 września 2005 r. (sygn. akt FSK 2643/04; opubl. w LEX nr 1538810).

¹² Przepisy ustawy - Prawo działalności gospodarczej powoływane przez SN w uchwale z dnia 3 lipca 2003 r. utraciły moc w dniu 21 sierpnia 2004 r.

¹³ Ustawa o szkolnictwie wyższym przestała obowiązywać z dniem 1 września 2005 r.

ust. 1 ustawy - Prawo działalności gospodarczej pozwala na uznanie takiego podmiotu za przedsiębiorcę”.

Należy zaznaczyć, iż przymiotu przedsiębiorcy nie odbiera uczelnia przepis art. 106 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, diagnostycznej, rehabilitacyjnej lub leczniczej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Przepis ten ma bowiem tylko to znaczenie, że wskazuje, iż do tej kategorii podmiotów nie stosuje się wynikających z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej rygorów regulujących zasady prowadzenia działalności gospodarczej (uczelnie nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców).

Jednakże, nawet gdyby uznać, że Uczelnia nie spełnia przesłanek uznania za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, tzn. że nie wypełnia definicji przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, to niewątpliwie można przyjąć, iż spełnia ona kryteria definicji przedsiębiorcy z art. 4 pkt 1 lit. a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie bowiem z powyższym przepisem, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Nie ulega wątpliwości, iż Uczelnia świadcząc usługi edukacyjne prowadzi działalność w sferze użyteczności publicznej. W prawie polskim brak jest wprawdzie definicji „użyteczności publicznej”, dla wyjaśnienia tego zjawiska powszechnie przyjmuje się jednak za punkt wyjścia pojęcie „dóbr lub usług zbiorowych”. Ze względu na rolę społeczną, jaką dobra takie i usługi odgrywają, gwarantem ich dostępności jest państwo, które świadczy je lub organizuje, stwarzając specyficzne warunki funkcjonowania ich dostawców, m.in. poprzez udzielanie im wsparcia finansowego¹⁴. W uchwale z dnia 12 marca 1997 r. (sygn. akt TK W 8/96) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zadania mające charakter użyteczności publicznej należy rozumieć możliwie najszerzej. Do zadań użyteczności publicznej Trybunał zaliczył między innymi rozwój nauki oraz zapewnienie oświaty. Oznacza to, że zapewnienie edukacji należy do władz publicznych. Na poziomie szkolnictwa wyższego zadanie to realizują publiczne oraz niepubliczne szkoły wyższe.

W tym miejscu należy ponadto nadmienić, że w wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt SK 22/04) SN jednoznacznie orzekł, iż świadczenie usług edukacyjnych jest działalnością w sferze użyteczności publicznej, w zakresie szkolnictwa wyższego realizowaną przez publiczne oraz niepubliczne szkoły wyższe.

Wobec powyższego, również Uczelnia w zakresie swojej działalności świadczy usługi o charakterze użyteczności publicznej, co oznacza, że posiada status przedsiębiorcy na gruncie art. 4 pkt 1 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Mając na względzie powyższe rozważania stwierdzić należy, iż Uczelnia jako podmiot świadczący odpłatnie usługi edukacyjne spełnia przesłanki uznania jej za przedsiębiorcę w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

---

¹⁴ Por.: E. Modzelewska-Wąchał, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2002, str. 32-33.

Ad 2) Bezprawność działań podejmowanych przez Uczelnię

Drugą z przesłanek koniecznych dla stwierdzenia naruszenia art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest bezprawność działań podejmowanych przez przedsiębiorcę.

Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Zwrócił na to uwagę SOKiK w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVII AmA 32/05), wskazując, iż art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.) – którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. jest art. 24 ust. 2 – nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca definiując pojęcie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, należy zatem rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jako sprzeczne z prawem kwalifikuje się zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, a także w umowie międzynarodowej oraz akcie prawa unijnego, mających bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są nadto: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnoprawnym, zawartymi w aktach normatywnych z zakresu prawa cywilnego i administracyjnego. Przedsiębiorca dopuszcza się zatem działań sprzecznych z prawem wówczas, gdy podejmuje działania niezgodne z przepisami, jak i wtedy, gdy nie dopełnia ciężącego na nim prawnego obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Jak zostało wskazane powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy wynika, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Niemniej, ustawa w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne – mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Jak wskazał SOKiK w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone prowadzony jest przez Prezesa UOKiK na podstawie wydawanych przez SOKiK prawomocnych wyroków, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.). Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności rejestru. Oznacza to, że rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok SOKiK wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, przytaczający treść postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień do rejestru klauzul abuzywnych. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten „dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek *erga omnes*”¹⁵. Należy podkreślić również, że art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok SOKiK ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą *lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który zakwestionowaną klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umowne. Oznacza to, że od chwili wpisania klauzuli uznanej wyrokiem SOKiK za niedozwolone postanowienie umowne do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) SN jednoznacznie rozstrzygnął, że „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem SOKiK i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dana klauzula została wpisana do rejestru klauzul abuzywnych, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również podkreślić, że dla uznania, że klauzula stanowiąca przedmiot postępowania przed Prezesem UOKiK oraz klauzula wpisana do rejestru klauzul abuzywnych są tożsame w treści, nie jest konieczna literalna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego

---

¹⁵ H. Ciepla, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Warszawa 2001, s. 249.

postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, żeby hipoteza klauzuli kwestionowanej w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) SOKiK wskazał, iż nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Głównym czynnikiem przesadzającym powinien być, zdaniem SOKiK, cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której SN argumentował, iż „stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru”.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach klauzul wpisanych do rejestru.

W niniejszym postępowaniu Prezes UOKiK zakwestionował stosowanie przez WSP TWP postanowień zamieszczonych w *Uchwale Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* oraz we wzorcu *Umowy o warunkach odpłatności za studia*.

Uczelnia, zgodnie z art. 160 ust. 3 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, zawiera ze studentami umowy o kształcenie, wykorzystując wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia*, wprowadzany zarządzeniem Rektora Uczelni. Szczegółowe kwestie związane z wysokością opłat za studia oraz terminów i formy ich uiszczania określa każdorazowo uchwała Senatu Uczelni. Oba te akty – wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia* oraz uchwała Senatu – stanowią wzorce umowne w rozumieniu art. 384 § 1 k.c. Zawierają bowiem jednostronnie przygotowane z góry, przed zawarciem umowy, gotowe klauzule umowy, które poprzez włączenie ich do stosunku prawnego między Uczelnią a studentem regulują ich wzajemne zobowiązania o charakterze cywilnoprawnym. Dotychczasowe orzecznictwo SOKiK w pełni potwierdza, że „wewnątrzuczelniane akty o charakterze abstrakcyjnym”, takie jak regulaminy studiów, statuty czy zarządzenia, mają charakter wzorców umownych¹⁶.

W § 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* zawarte zostało postanowienie o treści: „Uczelnia nie zwraca opłat wniesionych za czas studiów do końca semestru, w którym następuje skreślenie z listy studentów”.

Zdaniem Prezesa UOKiK, treść tego postanowienia jest zbieżna z treścią następujących postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

---

¹⁶ Por. m.in.: wyrok SOKiK z dnia 7 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 45/05), wyrok SOKiK z dnia 27 lutego 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 105/04), wyrok SOKiK z dnia 24 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 115/05).

- „Przerwanie studiów, ich niepodjęcie lub skreślenie z listy studentów z przyczyn leżących po stronie studenta powoduje brak możliwości zwrotu uiszczonych już czesnego”, uznanego za niedozwolone orzeczeniem SOKiK z dnia 27 lutego 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 105/04) i wpisanego do rejestru pod numerem 727;
- „Skreślenie z listy studentów nie rodzi prawa do roszczenia o zwrot którejkolwiek z wcześniej dokonanych opłat”, uznanego za niedozwolone orzeczeniem SOKiK z dnia 7 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 45/05) i wpisanego do rejestru pod numerem 903.

W uzasadnieniu wyroku z dnia z dnia 7 sierpnia 2006 r. (sygn. akt XVII AmC 45/05) SOKiK uznał, iż postanowienie wyłączaające możliwość zwrotu konsumentowi wniesionych przez niego opłat w przypadku skreślenia go z listy studentów w trakcie trwania semestru jest sprzeczne z art. 385³ pkt 12 i 13 k.c. Jak wskazał SOKiK, zakwestionowane postanowienie „przewiduje utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, w przypadku, gdy strony wypowiedają, rozwiązują lub odstępują od umowy. (...) skreślenie z listy studentów związane jest z równoczesnym rozwiązaniem przez pozwaną umowy. W oparciu o zakwestionowane postanowienie wzorca umowy, osoba skreślona z listy studentów z kursu ponosi zatem koszty świadczenia, z którego nie korzysta. Pozwany natomiast zatrzymuje w całości świadczenie klienta, sam będąc zwolniony z wykonania własnego świadczenia”. Takie uregulowanie wzajemnych obowiązków uczelni oraz jej studentów jest, w ocenie SOKiK, sprzeczne z zasadą ekwiwalentności wzajemnych świadczeń i powoduje nierównomierne rozłożenie praw i obowiązków stron umowy.

Analiza porównawcza postanowienia zawartego we wzorcu umownym stosowanym przez Uczelnię oraz przytoczonych powyżej postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych wykazała, iż różnice występujące w ich treści miały charakter jedynie kosmetyczny i wynikały z zastosowania wyrażen co prawda odmiennych, lecz o jednakowym znaczeniu. Cel i skutek porównywanych postanowień były natomiast identyczne – zarówno bowiem klauzula stosowana przez Uczelnię, jak postanowienia wpisane do rejestru, wyłączały możliwość zwrotu konsumentowi wniesionych przez niego opłat w przypadku skreślenia go z listy studentów.

Wobec powyższego należy uznać, że postanowienie stosowane przez TWP WSP było tożsame z treścią postanowień wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów za niedozwolone pod numerami 903 i 727.

W tym miejscu należy wskazać, iż w czasie obowiązywania *Uchwały Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*, zawierającej przywołane powyżej postanowienie tożsame z treścią klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umów za niedozwolone, Uczelnia zawierając ze studentami umowy o świadczenie usług edukacyjnych stosowała wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia*, wprowadzony do obrotu *Zarządzeniem Nr 10/2007 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*. We wzorcu tym kwestia zwrotu opłat wniesionych przez studenta w przypadku skreślenia go z listy studentów została określona odmiennie w stosunku do odpowiednich regulacji zawartych w *Uchwale Nr 11/2007 z dnia 2 kwietnia 2007 r.* W § 8 ust. 2 ww. wzorca zamieszczono bowiem postanowienie o treści: „Uczelnia zwraca opłaty

wniesione za czas studiów przypadający po złożeniu pisemnej rezygnacji. W przypadku skreślenia z listy studentów wniesione opłaty zwracane są od daty decyzji o skreśleniu (...). Tym samym wzorzec *Umowy o warunkach odpłatności za studia* przewidywał możliwość zwrotu wniesionych przez konsumenta opłat w przypadku jego skreślenia z listy studentów – w odróżnieniu od stosowanej z nim równolegle *Uchwały*, która możliwość taką wyraźnie wyłączała. Niemniej, okoliczność ta nie wpływa na ocenę abuzywności zakwestionowanego przez Prezesa UOKiK postanowienia zawartego w § 8 ust. 3 *Uchwały Nr 11/2007 z dnia 2 kwietnia 2007 r.*, którego treść – jak ustalił Prezes UOKiK w niniejszym postępowaniu – odpowiada treści postanowień wpisanych do rejestru klauzul abuzywnych pod numerami 903 i 727.

Uczelnia zaprzestała stosowania postanowienia zawartego w § 8 ust. 3 *Uchwały nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* w dniu 25 lutego 2008 r., tj. z dniem wejścia w życie *Uchwały Nr 7/2008 z dnia 25 lutego 2008 r. Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie zmieniającej uchwałę w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*. Na mocy tej *Uchwały* postanowienie zakwestionowane przez Prezesa UOKiK otrzymało brzmienie: „Uczelnia zwraca opłaty wniesione za czas studiów przypadający po złożeniu pisemnej rezygnacji ze studiów. W przypadku skreślenia z listy studentów z winy studenta wniesione opłaty zwracane są za okres przypadający po dacie podjęcia decyzji o skreśleniu”.

Tym samym – w ocenie Prezesa UOKiK – Uczelnia nie stosuje obecnie wskazanego powyżej postanowienia tożsamego pod względem treści z klauzulami wpisanymi do rejestru klauzul niedozwolonych.

Ad 3) Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

Dla stwierdzenia przez Prezesa UOKiK stosowania praktyki określonej w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędne jest wykazanie, że kwestionowane działania przedsiębiorcy godzą w zbiorowy interes konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie objaśnia znaczenia pojęć „godzenia w interesy konsumentów” oraz „zbiorowego interesu konsumentów”, wskazując jedynie w art. 24 ust. 3, iż nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Nie ulega jednak wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Stąd konkluzja, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na dokonaniu ich naruszenia, jak i na jedynie stworzeniu dla nich zagrożenia.

Kwestionowane w niniejszym postępowaniu działania Uczelni godziły w interesy konsumentów rozumiane jako prawo do ukształtowania umowy z Uczelnią o pobieranie nauki na studiach niestacjonarnych zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego. Na skutek zamieszczenia przez Uczelnię we wzorcach umownych wskazanych w sentencji decyzji postanowień abuzywnych, tj. postanowień, które kształtują prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, dochodzi bowiem do uszczuplenia zakresu uprawnień konsumentów i obarczenia ich nadmiernymi obciążeniami, w tym również obciążeniami natury finansowej. W świetle przedstawionych powyżej okoliczności nie ulega wątpliwości, iż działania podejmowane przez Uczelnię były dla konsumentów niekorzystne i godziły w ich interesy o charakterze ekonomicznym.

W ocenie Prezesa UOKiK, nie ulega również wątpliwości, iż interesy konsumentów, w które – jak zostało wykazane powyżej – godziły kwestionowane działania Uczelni, miały charakter zbiorowy. Praktyka stosowana przez Uczelnię skierowana była bowiem do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Działanie Uczelni wymierzone było bowiem we wszystkich studentów, z którymi Uczelnia zawarła umowy o naukę o treści zakwestionowanej w toku niniejszego postępowania, jak również w jej potencjalnych studentów, będących konsumentami w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym nie ulega wątpliwości, iż opisane w pkt. I sentencji niniejszej decyzji działania Uczelni naruszały zbiorowy interes konsumentów.

Jak zostało wskazane powyżej, przepis art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Wobec powyższego stwierdzenie, że wskazane powyżej postanowienie zawarte we wzorcu umownym zatytułowanym *Uchwała nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* było tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, przesądza o bezprawności działań Uczelni, o których w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

Wykazanie, że działania przedsiębiorcy miały charakter bezprawny i naruszały zbiorowe interesy konsumentów oznacza, że spełnione zostały wszystkie przesłanki uznania ich za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego w stosunku do działań Uczelni opisanych w pkt. I należało stwierdzić stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

IV. Zaniechanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów

W przypadku stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK wydaje, na podstawie art. 26 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe

interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania. W przypadku niestwierdzenia stosowania praktyk niezgodnych z ustawą Prezes UOKiK umarza postępowanie. Jeżeli natomiast przedsiębiorca zaprzestał stosowania zakazanej praktyki, Prezes UOKiK wydaje, na podstawie art. 27 ww. ustawy, decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania. Decyzja, o której mowa w art. 27 ustawy, wydawana jest w przypadku, gdy zachowanie przedsiębiorcy nie narusza już w dacie orzekania art. 24 ww. ustawy.

Praktyka z pkt. I sentencji niniejszej decyzji została zaniechana w związku z wydaniem *Uchwały Nr 7/2008 z dnia 25 lutego 2008 r. Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie zmieniającej uchwałę w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008*, która nie zawierała postanowienia zakwestionowanego przez Prezesa UOKiK. Uchwała powyższa weszła w życie z dniem podpisania, zasadnym jest zatem uznanie, że zaniechanie stosowania praktyki nastąpiło w dniu 25 lutego 2008 r.

Okoliczność zaprzestania stosowania zarzucanej przedsiębiorcy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów stanowi podstawę wydania decyzji o uznaniu tej praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Z uwagi na powyższe, w stosunku do praktyki opisanej w pkt. I sentencji decyzji na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 oraz art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało uznać działanie Uczelni za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzić zaniechanie jej stosowania.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt. I sentencji decyzji.

V. Umorzenie postępowania

W postępowaniu w sprawie stosowania przez TWP WSP praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK zakwestionował działania Uczelni polegające na stosowaniu we wzorcu *Umowy o warunkach odpłatności za studia* postanowienia o treści: „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim”, co mogło stanowić praktykę polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., tj. praktykę określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W uzasadnieniu postanowienia o wszczęciu postępowania w powyższym zakresie Prezes UOKiK powołał się na tożsamość treści postanowienia stosowanego przez Uczelnię z treścią postanowienia: „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”, uznanego za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05) i wpisanego do rejestru pod numerem 643. W uzasadnieniu tego wyroku SOKiK wskazał, że klauzula ta ma charakter niedozwolony, gdyż w przypadku podwyższenia czesnego nie gwarantuje studentom prawa odstąpienia od zawartej umowy. Zatem, klauzula ta przewiduje uprawnienie kontrahenta konsumenta do podwyższania ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy, a przez to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes –

i jako taka stanowi niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385³ pkt 20 k.c.

W toku postępowania Prezes UOKiK uznał, że w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki uzasadniające stwierdzenie bezprzedmiotowości postępowania administracyjnego w zakresie powyższego zarzutu, a w związku z tym występuje konieczność wydania decyzji o umorzeniu postępowania zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Okolicznością decydującą o bezprzedmiotowości postępowania w powyższym zakresie jest brak wystąpienia przesłanki bezprawności w przedmiotowej praktyce Uczelni.

Jak ustalono w toku niniejszego postępowania, zakwestionowane przez Prezesa UOKiK postanowienie o treści: „Kolejne uchwały Senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim” (§ 4 ust. 4 wzorca *Umowy* stanowiący załącznik do *Zarządzenia Nr 10/2007 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 1 października 2007 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*) zostało zmodyfikowane w trakcie postępowania, uzyskując brzmienie: „Kolejne uchwały Senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim, oraz wzrost kosztów kształcenia uzasadniony przepisami prawa” (§ 4 ust. 5 wzorca *Umowy* stanowiący załącznik do *Zarządzenia Nr 12/2008 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 8 października 2008 r. w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*), a następnie zastąpione klauzulą o treści: „Podwyższenie opłat, bądź wprowadzenie dodatkowych opłat w kolejnym roku akademickim, może nastąpić w przypadku zmian standardów kształcenia wprowadzonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, powodujących wzrost kosztów prowadzonych zajęć” (§ 4 ust. 7 wzorca *Umowy* stanowiący załącznik do *Zarządzenia Nr 11/2009 Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie w sprawie określenia wzoru umowy o warunkach odpłatności za studia, zawieranej ze studentem*). Jak wynika z powyższego, Uczelnia nieprzerwanie od dnia 1 października 2007 r. we wszystkich kolejno stosowanych wzorcach *Umowy o warunkach odpłatności za studia* zamieszcza postanowienia przyznające jej uprawnienie do zmiany wysokości warunków odpłatności za studia w czasie trwania umowy. Jednocześnie jednak, jak ustalił Prezes UOKiK, we wszystkich tych wzorcach zostało zapewnione konsumentom ogólne uprawnienie do rozwiązania umowy poprzez złożenie pisemnej rezygnacji (§ 8 ust. 1 pkt 2 lit. a przedmiotowych wzorców, zgodnie z którym: „Każda ze stron może rozwiązać umowę w przypadku: (...) pkt. 2 Student a) złożenia pisemnej rezygnacji ze studiów”), zaś we wzorcu obowiązującym od dnia 1 lipca 2009 r. – również dodatkowo prawo odstąpienia od umowy w przypadku zmiany wysokości czesnego (§ 4 ust. 7 wzorca *Umowy*). Zatem, w każdym przypadku dokonania przez Uczelnię zmiany wysokości odpłatności za studia w drodze uchwały Senatu po zawarciu umowy studenci mieli możliwość rozwiązania umowy.

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż w przypadku klauzuli stosowanej przez WSP TWP nie zachodzą okoliczności świadczące o jej abuzywności, wskazane przez SOKiK w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 października 2005 r. (sygn. akt XVII AmC 20/05). Wprawdzie bowiem przedmiotowa klauzula przewiduje uprawnienie kontrahenta konsumenta

do podwyższania ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, lecz konsumentowi przyznane zostało stosowne prawo rozwiązania od umowy. Tym samym należy stwierdzić brak tożsamości postanowienia stosowanego przez Uczelnię z treścią postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod numerem 643.

W tym miejscu należy nadmienić, iż działania WSP TWP w zakresie stosowania wskazanego powyżej postanowienia wzorca umownego były już bowiem przedmiotem badania Prezesa UOKiK. W dniu 12 września 2008 r. wydana została decyzja Nr DDK-19/2008, w której Prezes UOKiK, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko WSP TWP w Warszawie, w pkt. IV umorzył jako bezprzedmiotowe postępowanie w zakresie stosowania przez ww. przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu postanowienia wzorca umowy *Umowa o warunkach odpłatności za studia*: „Kolejne uchwały senatu w sprawie wysokości odpłatności za studia będą uwzględniać podwyżkę czesnego wyłącznie o współczynnik inflacji w poprzednim roku, ogłaszany przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim”, co mogło to stanowić praktykę, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Powyższe ustalenia wykazały brak podstaw do uznania działań Uczelni w powyższym zakresie za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, ze względu na fakt, że nie naruszony został zakaz, o którym mowa w art. 24 ust. 2 pkt. 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Umorzenie postępowania na tej podstawie jest obligatoryjne, co oznacza, iż ustalenie przesłanki bezprzedmiotowości postępowania stwarza obowiązek zakończenia postępowania w danej instancji przez jego umorzenie.

Wprawdzie w kodeksie postępowania administracyjnego ustawodawca nie sformułował wskazówek pozwalających na bliższe ustalenie zakresu pojęciowego przesłanki bezprzedmiotowości, niemniej charakter i treść przedmiotowej przesłanki zostały doprecyzowane w orzecznictwie sądowym oraz poglądach przedstawicieli doktryny prawa.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że przesłanka bezprzedmiotowości występuje, gdy brak jest podstaw prawnych do merytorycznego rozstrzygnięcia danej sprawy w ogóle, bądź nie było podstaw do jej rozpoznania w drodze postępowania administracyjnego. NSA w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) wskazał, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia. Bezprzedmiotowość wynika z przyczyn podmiotowych lub przedmiotowych. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego to brak przedmiotu postępowania. Tym przedmiotem jest zaś konkretna sprawa, w której organ administracji państwowej jest władny i jednocześnie zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie przepisów prawa materialnego o uprawnieniach lub obowiązkach indywidualnego podmiotu.

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z taką właśnie sytuacją. Prezes UOKiK postawił Uczelni zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W toku prowadzonego postępowania ustalono jednak, że – z uwagi na brak bezprawności działania Uczelni – działanie to nie świadczy o stosowaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Z tego względu konieczne stało się umorzenie w tym zakresie postępowania w trybie art. 105 § 1 k.p.a. w zw. z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym należało orzec jak w pkt. II sentencji decyzji.

VI. Nałożenie kary pieniężnej

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes UOKiK może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Oznacza to, iż o celowości jej nałożenia Prezes UOKiK rozstrzyga każdorazowo biorąc pod uwagę okoliczności naruszenia przepisów ustawy. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do danego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej, decyduje Prezes UOKiK w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie przykładowo w art. 111 ustawy te okoliczności, które Prezes UOKiK winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy Prezes UOKiK bierze pod uwagę konieczność wystąpienia przesłanek podmiotowych, tj. stwierdzenia, że naruszenie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dokonane zostało co najmniej nieumyślnie. Podkreślenia wymaga bowiem, że naruszenie przez przedsiębiorcę przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów może nastąpić zarówno umyślnie (wówczas, gdy dopuszczający się naruszenia miał taki zamiar), jak też i nieumyślnie (wtedy, gdy przedsiębiorca nie miał na celu podejmowania działań sprzecznych z przepisami tej ustawy). Natomiast kara pieniężna – zgodnie z przywołanym powyżej przepisem art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy – może zostać nałożona także w przypadku, gdy przedsiębiorca „choćby nieumyślnie” dopuścił się określonego jej przepisami zakazanego działania. Oznacza to, że sankcja w postaci nałożenia kary może zostać zastosowana także wówczas, gdy po stronie przedsiębiorcy nie będzie występował element umyślności.

Ustawa nie przesądza bezwzględnie wysokości kary nakładanej przez Prezesa UOKiK, który decyduje o tym w każdym konkretnym przypadku, kierując się założeniem, że sankcja musi spełniać zarówno funkcję represyjną (nakładana jest za naruszenie ustawowych zakazów), jak i prewencyjną (ma zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości).

i zniechęcać do naruszania prawa), zaś zagrożenie nią, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa UOKiK, nadaje jej charakter dyscyplinujący¹⁷.

W niniejszej sprawie za udowodnione należy uznać, iż doszło do naruszenia przez WSP TWP zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o którym mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w sposób określony w pkt. I sentencji niniejszej decyzji.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter klauzuli niedozwolonej stosowanej przez Uczelnię, Prezes UOKiK uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

W ocenie Prezesa UOKiK, naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jakiego dopuściła się Uczelnia, było co najmniej nieumyślne. Należy bowiem podkreślić, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego zawsze spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Uczelnia winna zatem zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Kodeksu cywilnego. Uczelnia działając jako podmiot profesjonalny, nadto mając dostęp do prowadzonego przez Prezesa UOKiK rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, jest zobligowana do dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze. Jak bowiem wskazano wcześniej, rejestr postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie budzi jakichkolwiek wątpliwości.

Zgodnie z zeznaniem podatkowym CIT-8 za rok 2009, przychód WSP TWP w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji wyniósł [...] zł (słownie: [...]). Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść [...] zł (słownie: [...]).

Oszacowanie wysokości kar przebiegało dwuetapowo. Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes UOKiK w pierwszej kolejności dokonał bowiem oceny wagi stwierdzonej praktyki i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszych ustaleń wysokości kary, a następnie – w oparciu o zaistniałe w sprawie okoliczności mające wpływ na wysokość kary – dokonał gradacji ustalonej kwoty bazowej.

W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż stwierdzona praktyka polegała na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego tożsamego w swoim celu i skutku z postanowieniami wpisanymi do powszechnie dostępnego rejestru niedozwolonych postanowień umownych prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Uczelnia wykorzystywała w *Uchwale Nr 11/2007 Senatu Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie z dnia 2 kwietnia 2007 r. w sprawie wysokości opłaty rekrutacyjnej, opłaty tytułem wpisowego, opłaty z tytułu ukończenia studiów i czesnego w roku akademickim 2007-2008* klauzulę niedozwoloną, która bezpośrednio godziła w interesy ekonomiczne studentów, wyłączając możliwość zwrotu opłat wniesionych przez studentów w przypadku rozwiązania z nimi umowy przez Uczelnię. Dokonując analizy wagi stwierdzonego naruszenia wzięto pod uwagę również okres stosowania zakwestionowanej praktyki. Zakwestionowane postanowienie

---

¹⁷ Por.: wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt: III SK 31/04).

stosowane było w okresie od dnia 2 kwietnia 2007 r. do dnia 25 lutego 2008 r., a zatem przez niemal rok.

Mając powyższe na względzie Prezes UOKiK oszacował, że waga naruszenia wynikającego ze stosowania przedmiotowego postanowienia niedozwolonego kształtuje się na poziomie [...] % przychodu osiągniętego przez Uczelnię w 2009 r.

Przy ustalaniu ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nakładanej na WSP TWP za stwierdzoną w pkt. I sentencji niniejszej decyzji praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów dokonano również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności mogących mieć wpływ na wymiar kary. Za taką okoliczność Prezes UOKiK uznał przede wszystkim fakt, iż Uczelnia zaniechała stosowania zarzucanej jej praktyki, o której mowa w pkt. I sentencji niniejszej decyzji. Uznano to za okoliczność łagodzącą dającą podstawę do obniżenia wyjściowego poziomu kwoty bazowej będącej podstawą wymierzenia kar o [...] %.

Wobec powyższego za naruszenia stwierdzone w pkt. I sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości **4 718 zł (słownie: cztery tysiące siedemset osiemnaście złotych)**, co stanowi [...] % przychodu osiągniętego w 2009 r. i [...] % kary maksymalnej.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności – zdaniem Prezesa UOKiK – uznać należy, że kara pieniężna nałożona na WSP TWP jest adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Nakładając karę w ustalonej powyżej wysokości Prezes UOKiK wyszedł z założenia, iż powinna mieć ona charakter zarówno represyjny, jak i prewencyjny, podkreślając naganność ocenianego zachowania przedsiębiorcy. Poza wymiarem indywidualnym, w ocenie Prezesa UOKiK, orzeczona kara będzie mieć również wymiar ogólny, spełniając funkcję odstraszącą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

W ocenie Prezesa UOKiK, w świetle powyższych okoliczności zarówno nałożenie przedmiotowej kary, jak i jej wysokość, są w pełni uzasadnione.

Mając powyższe na uwadze należało orzec jak w pkt. III sentencji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, kary pieniężne należy uiszczyć w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr: **NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000**.

Przy dokonywaniu wpłaty na powyższe konto należy dopisać numer decyzji Prezesa UOKiK stanowiącej podstawę jej dokonania.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 479²⁸ § 2 k.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Dyrektor
Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
w Warszawie
podpis

Otrzymuje: